

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

Covarrubias y Leyva, Diego de

Antverpiae, 1610

Cap. XIII. Examinantvr Qvæstiones A Barth. Traditæ In L. Theopompvs. FF.
De Dot. Præleg.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96570)

Num. 7.

Versic. *SIC DELINQUENTE FILIO.*

Publicatis bonis filij non censetur publica-
ta legitima portio ei debita ex bonis paren-
tis &c.

Similiter publicatis bonis patris, non censetur etiam legiti-
ma liberorum publicata; Quemadmodum pro magis
communi asserit Grass. tract. success. §. legitima. q. 44. num. 6. Ac-
cedit Iul. Clar. §. fin. pract. crim. q. 78. versic. videndum est etiam. n. 26.
& ita in magno Consilio Mechliniæ 5. Martij, anno 1605.
iudicatum inter Duem Arschottanum & Mariam Maron.
De qua decisione plenius Tessaure. decis. Pedemont. 104. vbi eam
ampliat atque etiam tradit quanta filiorum legitima in pu-
blicatione bonorum parentis esse debeat. Prædicta tamen
decisio ibid. limitatur in crimine læsæ maiestatis, per I. quisquis.
§. filij. C. ad leg. Iul. Maiest. licet contrarium tenuerit Angel.
Consil. 357. in 2. dubio. Limitatur præterea in bonis matris, illa
enim delinquendo liberos legitimâ priuare potest Grass.
& Clar. loc. citat. Moribus autem Burgund. si tale sit delictum
vt confiscatio locum habeat, vniuersa bona paren-
tum liberis auferuntur. Chassan. in consuet. Burgund. fo. 81. num. 16.

Propter crimen Mariti non publicantur bo-
na quæ ex acquisitis matrimonio constante
ad vxorem pertinent.

Accedit Auctoris sententiæ Papon. Notar. 1. lib. 5. tit. des do-
nations. versic. & quant à la portion. Gail. lib. 2. obser. 86. num. 14. & seq.
& de Pace Publica lib. 2. cap. 16. nu. 14. vbi conformiter in Came-
ra Imperiali iudicatum asserit. Et quod hic de acquisti-
bus deciditur, multò magis in dote obtinet; cuius repeti-
tionem vxor habet, etiam si crimen læsæ Maiestatis à Mari-
to sit commissum. I. ob Maritorum. C. ne vxor pro marit. l. 1. C. ad l.
Iul. de vi public. l. quisquis. §. Fin. C. ad l. Iul. Maiest. atque illum de
rebellionem damnatum secuta fuerit. Hieron. Gig. de crim. læsæ
Maiest. tit. de poen. q. 19. Boss. de bon. public. nu. 75. Quin & prædicta
dote repetitio locum habet, siue bona mariti in totum, siue
in parte tantum publicentur, siue in nihilo sed simplici-
ter maritus in exilium etiam temporaneum mittatur: Vin-
cent. Carocius. 1. tract. de excuss. bonor. part. quest. 10. decim. quest. princi-
pal. num. 7. Gail. dist. obser. 86. num. 8. 9. 10. 11. & 12. commodita-
tem tamen fructuum dote, cuius est mariti constante matri-
monio, in confiscationem venire tradit Lup. in repetit. rubric.
de donat. inter. vir. & vxor. §. 66. sub. num. 23. fol. 73. prout eum re-
fert Caroc. d. quest. num. 78. cuius sententia, præsertim quoad
fructus post confiscationem natos, dura videretur, cum ex
illis vxor ali debeat, adeoque maritus qui ob delictum ca-
pitaliter condemnatus vel proscriptus est, tanquam ciui-
liter mortuus, eorum desinat esse dominus. facit. I. si quis post-
hoc. 9. in princip. C. de bon. proscriptis. & ea qua tradunt. Aut. Fab. in
Ced. suo tit. de iur. dot. definit. 38. & 39. Baiard. in addit. ad Iul. Clar.
pract. crim. §. final. quest. 78. versic. quæro si bona mulieris ibi. constante
autem matrimonio. num. 62. Gail. lib. 2. Obseruat. 86.

CAP. XIII.

EXAMINANTVR QVÆSTIONES A
BARTH. TRADITÆ IN L. THEO-
POMPVVS. FF. DE DOT. PRÆLEG.

Num. 1.

Secus etenim respondendum erit si generi-
cè committatur id, quod variè æstimari po-
test: vt damna, expensæ, & id quod petentis
interest, &c.

Hanc tamen conuentionem; vt credatur dicto damnum
passi, valere tenet Vafq. lib. 2. Controu. vsq. ad cap. 29. num. 5.
versic. quinimo valet. & secundum illam sapius à se in Pre-
torio Hispalensi iudicatum scribit.

Versic. *CÆTERVM.*

Quam esse communem testatur Iason.

Pro cõmuni hanc etiã probârunt relati ab Eman. Sotom.
Theaur. recept. sent. lit. 1. num. 108. & ab Anton. Gabriel. in
commun. conclus. tit. de testib. conclus. 1. num. 31. quos sequitur Vafq.
lib. 2. Controu. vsq. freq. cap. 29. num. 4. vbi nu. 6. prædictam senten-
tiam ad scripturam priuatam etiam extendit. Nec obstat
testis inhabilitas quominus hoc casu fidem faciat. Gail. lib. 2.
gul. in §. & licet in verb. & supplicijs. Nonel. de testib. Gail. lib. 2.
ser. 100. num. 18. & Obseruat. seq. num. 7. & 8. in fin. Myns. Cen. 4. tit.
3. versic. pone quod. siquidem illa favore partis procedat; quod
nimirum testis huiusmodi domesticus, conlanguius, vel
inimicus sit: Nam si inhabilis censetur ex culpa, delictio-
natis, minoribus, famina, vili personâ, & similibus vitio-
nit) per Iudicem, parte etiam non opponente, à testimonio
eum repelli posse tradit Gomez. variar. resolut. tom. 2. cap. 22.
22. Rota Gemens. d. decis. 130. nu. 4.

Versic. *VERVM OPINIO COM-
MVNIS OBTINET.*

Accedit Mynsing. Cen. 5. Obser. 26. nu. 4. qui ita à Camera
Imperiali iudicatum fuisse refert. atque idem respectu
tae personæ definit Gabriel. d. loc. num. 9.

Num. 2.

Cautius tamen erit quod ipse Tabellio ex-
pressim scribat ipsius iuramenti formam.

Confirmat Gutierrez. de iuram. confirmat. part. 1. cap. 20. n. 8.
& 9. sed hoc moribus nostris non seruat.

Num. 3.

Electus à priuato litigante vel à Iudice in
testem, iurare omnino debet &c.

Myns. Cen. 3. obser. 80. versic. idque non solum procedit. Nam et si
suis habitetur persona vt duorum testiu vicem supplet,
non tamen ei iurandum remissum videri potest; cum ad
tacitè à partibus remitti nequeat. Felin. in c. suis quest. numer. 6.
de testib. Sotom. in The. verb. testibus remitti. num. 271.

Num. 4.

Hoc autem Iuramentum quandoque ad
existimationem peritorum &c. pertinet.

Vt in arbitrio seu definitione obstetricum, medicorum
chirurgorum, aliorumque quorum ars certis & indubita-
tis non constat regulis: etenim vt saepe oculus & manus
obstetricum cap. causam matris. & c. nec aliqua. 27. q. 1. ita & medi-
corum Iudicia falluntur, Hypocr. in 1. Aphorism. quare in simili-
bus negotijs iudex plures peritos, siquidem haberi possint,
adhibere debet; vt si variauerint, plurimum sententiæ stat
possit. l. 1. §. 1. ff. de ventre inspic. Myns. Cen. 6. Obser. 34.

Poterit tamen probari contrariu eius quod
hi etiam iurati responderunt.

Hinc etiam fit quod sententia lata ex iudicio peritorum
in aliqua arte, non transeat in iudicatum text. in c. Præterita-
tis. gloss. ibid. verb. per error. de frigid. & malef. Grammat. consil. 117. n. 2.
Cagnoli in l. consilij. n. 32. ff. de regul. iur. Quod ita aduersus cõm-
nè moderatur Tessaure. decis. Pedemont. 25. n. 3. versic. itaque cõmuni
vt talis

vt talis sententia ante lapsum fatalium retractari possit nec quoad eundem iudicem tunc in iudicium transeat, possitque pars contra quam iudicatum est post latam sententiam petere vel peritiores artifices & expertos, vel facientiores consulentes conuocare; non autem post decursa Appellationis tempora. *Tessaur. d. loc.*

Num. 5.

Non est necessaria citatio nec presentia litigantis ad iuramentum nec ad illius testimonium, &c.

Quod etiam locum habet quoties testis omni exceptione maior est, *V. in comm. unib. opin. lib. 1. verb. testes non possunt ibi. & quatuor, seu quando à parte, et si præsens & citata foret, repelli non possit. Hippolyt. ad tit. de except. n. 220. & in l. vnoquoque 66. ff. de re iudicat. Castr. consil. 227. incip. super prima. col. penult. Id tamen aliter praxis nostra seruat. Plures autem huius decisionis extensiones videre est apud Marant. in specul. part. 6. tit. de citat. & apud Felin. in c. 2. de test. & Socin. reg. 406. incip. testium depositiones.*

Num. 6.

Non posse testem per scripta testificari & proprium exponere testimonium, probatur in specie cap. testes, &c.

Probatur etiam c. tua nos. 8. §. si vero publicum. versic. cum non sit. de cohabitac. cleric. 2. cap. vlt. §. altera est. 5. quest. 2. cap. xelatum §. unde canonica. testibus enim non testimonij credendum l. 3. §. idem Dicus. ff. de testib. & ita, non attentâ contrariâ Bald. opinione ab Authore citati, tenet Costal. in aduersar. ad Pandect. in d. l. 3. §. ideoque. & Sichard. ad Rubric. Codic. de testib. n. 2. quod stilus Curia Brabant. quoque seruat. Decisionem tamen dictorum iurium limitari volunt si egregia personæ (quas recenset Sichard. loc. cit. & plenius Menoch. de Arbitr. iudic. lib. 2. Cent. 1. casu. 70.) de testimonio appellandæ sunt. Sichard. vbi supra. n. 2. quod in Nobilibus Bohemæ, Austria, & Bavar. non præstito etiam iuramento, obseruatur. Gaill. lib. 2. Obs. 101. nu. 14. & Obs. 100. nu. 21. & 22. Circa prædictâ Authoris definitionem quari potest, an testis repetendum sese referre possit ad primam depositionem, an vero debeat iterum integraliter deponere? In qua dubitatione apud Pedemont. inoleuit praxis vt regulariter talis depositio valeat: sed si pars, vel adiunctus aut iudex, etiam ex officio, pro indaganda veritate petat quod testis integraliter deponat sine relatione, tunc compellitur ex integro deponere, lectâ tamen prius illi suâ depositione si hoc petat. *Tessaur. decis. Pedemont. 255. num. 8.*

Num. 7.

Cum quis extra iudicium sine iuramento quid dixerit, & demum iuratus in iudicio contrarium responderit, tunc statur secundæ & posteriori responsioni.

Probant & hanc opinionem c. communi. Inl. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 53. versic. primus casus. nu. 11. & Valq. lib. 2. Contr. vsu frequ. cap. 32. num. 4. vers. quarto casu. & nu. 6. vers. unde in eam partem, quibus numeris vt & nu. 5. argumenta contrariæ partis dissoluit. Quæ tamen opinio dicitur. num. 6. sub fin. tribus modis ab illo limitatur, eiusque prima limitatio cum Auctoris, in versic. est & aliud. hoc cap. fere coincidit. Secunda vero est vt non procedat quando prius dictum fuit acceptatum vel agnitum à parte, vt in muliere quæ se grauidam ex quodam professo eo agnoscente, contrarium postea iuramento iudicialiter præstito assererat. cap. per tuas. de probat. Tertia quoad in scriptura & serib. testis sine iuramento quid asseruit, & postea iuramento contrarium firmavit; tunc enim secundum Valq. dicitur. magis videtur vt posterius non valeat. Hæc ille.

Hippol. in d. l. eos.

Addit tamen Hippol. nu. 16. in fin. hunc testem arbitrio iudicis leuiter & tamquam mendacem pro qualitate facti & personæ puniri posse, quod etiam affirmant Couarr. in 2. quæst. 1. parte. §. 7. nu. 5. prope med. de pact. in 6. Menoch. de Arbitr. iud. lib. 2. Cent. 4. Cas. 312. Sichard. ad L. iuris iurandi. C. de testib. numer. 14.

Quia prius contrarium irritus respondisset.

Ex iuramento enim extrajudiciali si postea contrarium in iudicio testis deponat, peritium incurritur. Inl. Clar. lib. 5. §. fin. Pract. crim. quest. 53. nu. 11. versic. primus casus. ibi. scias tamen. & efficitur vt vtriusque testimonij fides obscuretur, & tollatur. Menoch. de Arbitr. iud. lib. 2. Cent. 2. casu. 108. numer. 23.

Versic. EST ET ALIUD.

Non ita integra censetur ac si prior responsio minimè præmissa foret.

Sequitur Clar. d. loc. versic. primus casus. ibi. bene verum est. Menoch. d. casu. 108. num. 27. Adeo vt ex tali testimonio iudiciali non possit secundum Alciat. tract. de præsumpt. 29. nam. 4. versic. debilitatur tamen, iuramentum in supplementum deferri, quod tamen arbitrio Iudicis moderandum putem, per ea quæ infra hoc cap. numer. 8. versic. his tandem apparet. tradit Auctor.

Non posse testem id quod dixit in iudicio infringere aut retractare in alterius præiudicium, &c.

Hæc conclusio varijs modis ampliatur apud Gabriel. in comm. conclus. lib. 7. conclus. 32. vbi etiam num. 6. ex sententiâ Angel. Castren. & Alex. notat Notario asserenti se fecisse falsum instrumentum, in præiudicium partis non credi. Et ita quoque tenent relati à Menoch. conf. 37. num. 147.

Num. 8.

Ex hoc non esse Titium torquendum, nisi alia indicia huic accesserint.

Sequitur hanc opin. Menoch. lib. 1. pres. q. 89. num. 77. 78. 79. & 80. vbi num. 81. hoc casu etiam indicia leuia sufficere tradit: quin in crimine raptus, asseritionem raptæ in articulo mortis factam indicium facere ad torturam contra raptores. Menoch. numer. 82. cit. Carrer. in pract. crim. n. pag. 50. in 10. iudicio numer. 4.

Quod nemo in mortis periculo præsumatur immemor propriæ salutis.

De hæc regulâ vide pulchrè Menoch. lib. 5. præsumpt. 5.

Versic. C A E T E R V M.

Cæterum si testis iuratus in iudicio contraria omnino responderit.

Contraria autem & varia dixisse censetur, cum variat in negotij substantia. Barib. in l. eos. nu. 5. ff. de fals. l. 2. nu. 17. & 18. C. de honor. possess. secund. tab. quod & de accidentalibus, si ad causam pertinent, intelligit Alciat. in l. 1. §. sed si mihi. nu. 58. de verb. oblig. relatus à Menoch. lib. 5. præsumpt. 23. n. 17. Plenius autem quis testis dicatur varius, vide apud Capyc. decis. Neap. 142. numer. 3.

Versic. SECUNDO SI TESTIS.

Si testis statim & (vt aiunt) incontinenti corrigat propriâ testimonij depositionem, eius vltima attestatio valida & legitima censetur.

Fallit nisi vacillaret & inconstanter ageret. per text. in l. testimonij. ff. de testib. & ibi Costal. latè de hac materia Gabriel. lib. 7. commun. conclus. 27.

Dicemus autem hanc correctionem statim fieri ubi ea fit priusquam Tabellio responsionem priorem scripserit.

Atque ea à teste subscripta Menoch. d. casu. 108. numer. 5. vel si scribendi sit ignarus, signata & lecta fuerit; & ita communis obseruat praxis.

Idem erit quando testis nondum litigantibus fuerit collocutus.

Iulius Clarus *pract. crim. §. fin. q. 53. num. 15. ibi. aut ipsemet testis. Capyc. Decis. Neapol. 142. n. 9. Menoch. d. loc. nu. 6. ubi iudicem adungulare debere ait ut intelligat an correctio illa sit verisimilis; item an testis hic ex collocacone partis tubornari potuerit, sitque probus vel improbus: Ex quibus alij tunc, circumstantijs, ut inquit Capyc. *pract. loc. n. 4. & 5. iudex correctionem quandoque admittet, quandoque negabit.**

Sed etsi testis ostenderit se errasse, & velit errorem corrigere, admittendus est etiam ex interuallo.

Menoch. *de Arbitr. iud. lib. 2. cent. 2. casu. 108. num. 7. Error autem etiam hoc casu ostenditur & probabilis dicitur quando verosimilis obliuio allegatur, quod iudicis arbitrio relinquitur. Idem sensu post Abbatem Felin. in cap. cum in iud. numer. 3. versic. item fallit. de testib. quando calore iracundie primum testimonium prolatum fuisse docetur, refert Menoch. d. loc. nu. 8. Et testis errorem correcturus teneretur iterum iurare, nec primum iuramentum sufficit: secus cum dictum suum obscurum declarare vult. *Vvurns, practice. obseruat. lib. 1. tit. 18. Obser. 20. Gail. lib. 1. obser. 101. numer. 16.**

Versic. TERTIVM EST.

Primum testimonium validum esse, nec per secundum tolli.

Ne in potestate testis sit secundo suo testimonio quod subornatione partis videtur extortum, ius alteri quaesitum auferre. *Guid. decis. Delphin. 546. Testis in vno. Pap. n. 2. & decis. 593. testis in vno. n. 1. Et hanc communem esse opinionem argumentis vrimque relatis, concludit Vass. in controu. vsu freq. lib. 2. cap. 32. eamque sequitur Mynsing. *Centur. 2. obser. 86. & in Camera Imperiali receptam esse asserit. Accedunt Hotoman. *Consil. 102. nu. 9. Iul. Clar. *pract. crim. §. fin. q. 53. versic. Tertius est, n. 13. Prædicta autem locum habent etiam si primum iudicium fuit summarium. Menoch. *de Arbitr. iud. lib. 2. centur. 2. casu. 108. numer. 11. vel testis in secunda depositione asserat se fallum in priore iudicio deposuisse. Hotoman. *Consil. 102. nu. 10. quod & Auctor supra. num. 7. versic. est & aliud. tradit. ex eiu modi tamen variatione testis fides debilitatur. Vass. d. loc. nu. 3. Iul. Clar. *pract. crim. §. fin. versic. tertius casus est. nu. 13. ita ut ad eam roborandam non possit parti deferri iuramentum in supplementum, cum talis testis non sit omni exceptione maior; de quo vid. Fel. in c. cum in iud. de test. *Myns. d. loc. licet Hotoman. loc. cit. asserat auctoritatem prioris testimonij non imminui, allegans Bald. in l. Imperator. ff. de stat. hom. Ioannem Andr. *addit. Specul. tit. de instr. edit. §. instrumentum. versic. primo. Philip. Corn. *conf. 261. de duobus. num. 29. tom. 4. Barth. Ang. & Pontan. in l. si quis in gravi. §. i. ff. ad Syllan. Superior autem conclusio fallit & limitatur in ea testatione quam monitoriarum literarum potestas etiam à iurante extorsit: Nam si, ut fieri solet, is ipse testis postea iubente iudice qui de facto cognoscit, iterum interrogetur, nec prime testationi secunda conueniat, posterior vincet fide priorem, quod prior ad fines reuelationis tantum facta esset potius, quam ad probandum. *D. Anton. Fab. in suo Cod. tit. de testib. definit. 4. Ferrer. in autor. ad Guid. Pap. *quæst. 546.************

Num. 10.

Tabellioni potius quam testis credendum.

Distinguit ita Clarus; aut tractatur de puniendo teste de falso, quo casu tantum creditur testi quantum notario; hoc est, non creditur vni contra alterum. aut tractatur cui plus credendum sit, an notario qui dicit testem deposuisse, ut scriptum est, an vero testi id neganti: & tunc plus creditur Notario. *Iul. Clar. *pract. crim. §. fin. quasi. 53. versic. Quinque est casus. num. 17. & §. fallum, versic. pans testis. 10. nisi testis esset persona multum notabilis. Baiard. in addit. ad Clar. d. *quæst. 53. num. 35.***

Ne coram solo tabellione testimonia à testibus exhiberentur, &c.

Idem suadet Iul. Clar. d. num. 17. in fin. ubi addit, testem presente Iudice examinatum ex post facto non posse opponere, se non ita deposuisse ut scriptum est: & ita controuersia superioris notæ euatur: Quin & stylo Curie Brabantie testes in ordinarijs causis examinantur per Consiliarium vnum & Secretarium adiunctum, & moribus vrbis Antuerp. duo viri senatorij ad id committi seu delegari solent.

C A P. XIX.

TRADITIONE ALIQUOT INTERPRETATIONES AD L. QUOTIES C. DE REI VENDEICAT.

IN PRINCIP.

Eum cui priori traditum est, in detinendo dominio esse potiorum.

Nec refert an vera traditio interuenerit, an ea que fit per actum fictum, ut pote per clauium traditionis; cum & hanc ad comparandum dominium & possessionem de iure sufficere certum sit. *Ludovic. Molina tom. 2. disp. 369. versic. secundum. l. quod meo. §. si venditorem ff. de acquir. poss. l. certis. §. i. ff. de precar. l. quædam mulier. 77. ff. de rei. vendic. Anton. Gomez. *variar. resolut. tom. 2. cap. 2. num. 20. versic. quarto. Anton. Fabr. in suo Cod. tit. de rei. vendic. definit. 4. Varias autem huius fidei traditionis species seu modos videre licet apud d. Molinam. tom. 1. *disput. 13. per tot.***

Num. 1.

Venditorem etsi rem ipsam habeat, non potest præcisè cogi eam tradere, dominiumque transferre: imo liberabitur is præstando interese secundum Accurs.

Contraria opinio verior videtur: nam cum emptionis bonæ fidei sit iudicium, nihil magis ei congruit quam id præstari quod conuenit. *l. 11. in princ. ff. de all. emp. quocirca cum de re non vero de interesse contractum sit, ea præcisè tradi debet si venditor tradendi habet facultatem: maximè cum & meâ interesse possit rem habere potius quam pecuniam, licet multo plus offeratur quam res est. *l. nec quasi. 70. ff. de rei. vendic. l. non enim. rer. amotar. & ita decidunt Rot. Genue. l. decis. 2. 4. in princip. Arius Pinell. in l. 1. part. 3. num. 25. C. de bon. matris. & late in l. C. de rescind. vendit. Eman. Soar. in thesaur. recept. sentent. l. V. venditor si facultatem. num. 37. Quod Senatus Sabaudie similiter definiuit in eo qui per chirographum & conuenio pretio fundum Cornelianum à se emptum, promiserat se vendere Caio, qui illum ad promissoris requisitionem, utque eius rebus commodaret, à Titio venditore emere superfederat. refert D. Anton. Fab. in suo Cod. tit. de part. definit. 11.**

Versic. PRIMVM.

Eam decisionem admittendam non esse his casibus, quibus singulari quodam iure ex solo contractu citra traditionem transfertur dominium.

Præter